

GAZETA LWOWSKA

PRENUMERATA:

Miejscowa miesięcznie: bez dostawy do domu 4.80 — z dostawą 5.30 — Zamiejscowa miesięcznie z przesyłką pocztową 5.30 — Zagranicą 7.00 zł.
P. K. O. 141.690.

WYCHODZI CODZIENNIE O GODZINIE 3-ej PO-
POŁUDNIU Z WYJĄTKIEM DNI POŚWIĄTECZNYCH

CENA NUMERU 20 gr.

Biura Redakcji i Administracji: pl. Smolki 3. I. p.
Telefon Redakcji 21-18, Administracji 21-17.
Redaktor naczelny przyjmuje od godz. 11 do 12
Listy należy frankować.—Reklamacje otwarte wolne od opłaty

Opozycja angielska.

Mały szczupły i kulawy p. Filip Snowden, angielski minister skarbu i przewodniczący delegacji angielskiej na konferencji haskiej, jest osobą skupiającą na sobie ogólne zainteresowanie. Zrazu powitalne przemówienie dra Stresemanna wywołało wielkie zaciekawienie, gdyż kierownik niemieckiej polityki zagranicznej wyszedł poza ramy zwykłego powitania i w zręcznym zarysie połączył charakterystykę postulatów niemieckich z uprzejmym ukłonem pod adresem idei paneuropejskiej. Niebawem jednak zainteresowanie p. Stresemannem zaczęło się rozwiewać, ponieważ z atakiem przeciw planowi Younga wystąpił p. Snowden, mimo, że w opracowaniu go w Paryżu brali również wybitny udział i rzeczoznawcy angielscy. Zarzuty główne angielskiego ministra skarbu streścić się dadzą w dwu punktach: plan Younga umniejsza udział angielski w odszkodowaniach o mniej więcej dwa i pół miliona funtów szterlingów rocznie, a wzmógł wywóz towarów niemieckich, pozostający w bezpośrednim związku z odszkodowaniami, może być groźnym dla eksportu angielskiego.

P. Filip Snowden zastrzeżenia swoje wypowiedział z brutalną szczerością cechującą człowieka przywykłego do przemawiania do mas i do tego, znanego ze swego sarkastycznego i ironicznego usposobienia. Nie mniej jednak wystąpienie kierownika angielskiej delegacji jest bardzo charakterystyczne dla ducha polityki angielskiej i tem się tłumaczy entuzjastyczne przyjęcie tego wystąpienia w całej niemal bez wyjątku prasie angielskiej oraz krytyka, nieraz ostra, w prasie innych krajów, przede wszystkim zaś francuskiej.

W duchu i tradycji polityki angielskiej leży dystans w stosunku do spraw kontynentu europejskiego, cechuje ją trzeźwy egoizm, stawiający interesy Imperjum brytyjskiego na pierwszym miejscu i angażujący się w sprawach europejskich o tyle tylko, o ile to służy interesom angielskim i grze politycznej i dyplomatycznej gabinetu w Londynie. Temi rysami zabijającej się w niej psychiką tego kraju, tłumaczy się zarówno i niechęć Anglii do angażowania się w sprawach wschodu europejskiego jak i jej opór przeciw podpisaniu protokołu genewskiego z r. 1924, który wskutek tego nie doszedł do skutku.

Partję pracy uważano od dawna ze względu na jej międzynarodowe relacje, za bardziej zainteresowaną w kwestiach europejskich i za mniej zamykającą się w obrębie interesów angielskich. Wystąpienie przedstawiciela rządu angielskiego w Hadze, wykastrowane w sposób wyrazisty, że różnice w psychice poszczególnych partji angielskich nie są tak wielkie, a wskutek tego zmiany w metodach nie będą już tak gwałtowne, mimo że rząd partji pracy na poszczególnych terenach, jak n. p. w sprawie stosunków angielsko-niemieckich, dąży energicznie do przeprowadzenia swego programu. Ta e-

Sesja Rady Ligi Narodów

rozpocznie się 30 sierpnia b. r. w Genewie.

Genewa, 9 sierpnia. (PAT.). 56-ta sesja publiczna Rady Ligi Narodów otwarta zostanie w Genewie 30 sierpnia b. r. i obradować będzie pod przewodnictwem przedstawiciela Persji. Sesja ta trwać będzie aż do wyboru

przez Zgromadzenie Ligi Narodów nowych członków Rady. Wybory te będą początkiem nowej sesji Rady, która ciągnąć się będzie do końca prac Zgromadzenia, a nawet może i dłużej.

Wyjazd Mac Donalda do Ameryki został ostatecznie postanowiony.

Londyn, 9 sierpnia. (PAT.). Jak się dowiaduje korespondent P. A. T., sprawa wyjazdu Mac Donalda do Ameryki w związku z rokowaniami o rozbrojenie na morzu została ostatecznie zadecydowana. Wyjazd Mac Do-

nalda nastąpi 5 lub 6 października. Koła angielskie uważają wyjazd Mac Donalda do Ameryki za najważniejszy i najdonioślejszy krok rządu Partji Pracy w dziedzinie polityki zagranicznej.

Federal Reserve Bank

podwyższył stopę dyskontową na 6 procent.

Londyn, 9 sierpnia. (PAT.). Nowojorski Federal Reserve Bank podniósł z dniem dzisiejszym swoją stopę dyskontową z 5 na 6 procent. Szybka ta wyżka związana jest z kolosalnym wzrostem pożyczek, dokonywanych przez agentów giełdowych dla celów spekulacyjnych. Zgoda urzędu finansowego Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej na podwyższenie stopy dyskontowej jest rezultatem nie zdrowej spekulacji giełdowej, oraz zażośczeniem życzeniu kilku banków z Nowego Jorku, Bostonu i Chicago, które od dłuższego czasu doma-

gały się wyżki stopy dyskontowej do poziomu 6 procent.

Wiedeń, 9 sierpnia. (PAT.). „Wiener Allg. Ztg.“ donosi, że podwyższenie stopy procentowej w Nowym Jorku przyjął wiedeński świat finansowy ze spokojną rezygnacją. Dzienniki wiedeńskie donoszą z Nowego Jorku, że giełda nowojorska zareagowała na podwyżkę stopy procentowej wzmoczoną tendencją zwykłą. Oczekiwane jest podwyższenie stopy procentowej również przez Bank Angielski.

Próba wywarcia nacisku na Anglję?

Berlin, 9 sierpnia. (PAT.). Podwyższenie dyskonta przez nowojorski Federal Reserve Bank wywołało w Berlinie sensoryjne wrażenie. Prasa berlińska, szczególnie dzienniki demokratyczne, komentują podwyżkę tę jako posunięcie Stanów Zjednoczonych wymierzone przeciwko Anglii. Zarządzenie Federal Reserve Bank uważają dzienniki demokratyczne za ostrzeże-

nie pod adresem Anglii i za próbę wywarcia na Anglję nacisku w sprawie przyjęcia planu Younga. Prasa berlińska, podkreślając silne wrażenie, jakie posunięcie Nowego Jorku wywołało na giełdzie berlińskiej, podkreśla pewną niżkę kursów, szczególnie na giełdzie pieniężnej, gdzie kurs funta angielskiego obniżył się poważnie w stosunku do dolara.

Panika na giełdzie nowojorskiej.

(Telefonem od naszego korespondenta.)

Warszawa, 10 sierpnia. Z Nowego Jorku donoszą: Zarządzenie w sprawie podniesienia stopy procentowej wywołało na giełdzie nowojorskiej olbrzymią panikę. Rzucono na rynek całe pakiety akcji. Niektóre papiery spadły o 19 punktów. Straty sięgają setek milionów dolarów. Panika objęła również giełdy w Chicago, Detroit, Cleveland i inne.

Warszawa, 10 sierpnia. (AW.) Wobec podwyższenia stopy dyskontowej

przez Federal Reserve Bank, w międzynarodowych kołach finansowych wyrażono obawy, że banki europejskie pójdą za tym przykładem. Na podstawie wiadomości z Banku Polskiego można stwierdzić, że Bank Polski, śledząc pilnie sytuację, jaka się wytworzyła na rynkach pieniężnych w związku z ostatnimi posunięciami Federal Reserve Banku, nie zamierza obecnie zmieniać swej stopy dyskontowej, która wynosi 9%.

goistyczna i otwarta obrona interesów angielskich leży w psychice tego narodu, odpowiada jego duchowi i dlatego stanowisko p. Snowdena w Hadze spotkało się z tak mocnym poparciem całej opinii publicznej angielskiej.

Wszystkie państwa wielkie z wyjątkiem Anglii przyjmują plan Younga bez zastrzeżeń. Państwa mniejsze, Portugalia, Grecja, Jugosławia, uważają udział odszkodowań za krzyw-

„Urlop“ Stalina.

Warszawa, 10 sierpnia. (Tel. wł.). Donoszą tu z Londynu: Ryski korespondent dziennika „Morning Post“, na podstawie informacji otrzymanych z Moskwy, telegrafuje: Fiasko „czerwonego święta“ podziało niesłychanie deprymująco na dyktatora Rosji. Stalin ma do szczeru poszarpane nerwy i lekarze oraz najbliżsi przyjaciele radzą mu bezwarunkowo wyjechać na kurację na Krym. Kwestja „urlopu“ Stalina była przedmiotem specjalnej narady w Kremlu. Jako zastępcę Stalina wysunięto Kahanowicza. Stalin odrzucił uczynioną mu propozycję, wiedząc czemby się skończył podobny urlop.

ZNOWU PROTEST WALDE- MARASA.

Kowno, 10 sierpnia. (AW.) Waldemaras wystosował do Ligi Narodów telegram, zawierający protest z powodu wydania przez Polskę zakazu t. zw. małego ruchu granicznego w okręgu Orany.

ZEPELIN NIE PRZYBEDZIE DO BERLINA.

Berlin, 9 sierpnia. (PAT.). Zapowiedziane przybycie do Berlina sterowca Zeppelin na czas uroczystości konstytucyjnych, nie dojdzie do skutku. Dr. Eckener odpowiedział telegraficznie, dziękując za zaproszenie i oświadczając, że sterowiec będzie musiał już dnia 10 sierpnia być w Friedrichshafen.

BIEG DOKOŁA POLSKI.

Czestochowa, 8 sierpnia. (PAT.). W piątek odbył się piąty z kolei etap biegu kołarskiego dokoła Polski. Start nastąpił w Kliszu o godz. 11.15. Wystartowało 52 zawodników. Szosy na tym odcinku dość dobre, tempo około 39 km. na godzinę. Po drodze w Wieluniu urządzono lotny finish z nagrodami, wygrany przez Więcką przed Michalakiem i Kłosowiczem. Metą tego etapu było boisko Wiktorji w Czestochowie. Zwycięzcą etapu był Michalak w czasie 5.41.00, drugi Stefański 5.41.16, trzeci Kołodziejczyk 5.41.17, czwarty Zalewski, piąty Więcek (5.42.26). W klasyfikacji ogólnej prowadzi w dalszym ciągu Stefański (29.00.38) przed Więckim (29.13.20) i Michalakiem (29.14.47).

BÓJKI KOMUNISTYCZNE W BERLINIE.

Berlin, 9 sierpnia. (PAT.). Jak donosi prasa berlińska, przybyła dziś do Berlina większa grupa austriackiego Związku republikańskiego, by wziąć udział w uroczystościach dziesięciolecia konstytucji Rzeszy. Podczas przemarszu przez miasto republikanie austriaccy zostali napadnięci przez komunistów berlińskich, przyczem doszło do bójki w czasie której kilku republikanów austriackich zostało pobitych. Socjalistyczny „Vorwärts“ donosi, że w czasie bójki padło 7 domów, w którym się mieścił redakcja „Rote Fahne“ kilka strażów rewolwerowych. „Vorwärts“ ogłasza dziś odezwę wzywającą socjalistów, ażeby się nie pozwolili prowokować komunistom i ażeby w czasie uroczystości odpowiedzieli milczącą pogardą na zaczepki i prowokacje komunistów.

Rozparcelowana niedziela.

Rząd sowiecki przystępuje do bardzo interesującego eksperymentu społecznego, a poniekąd i politycznego. Oto, utrzymując w pełni dzień spoczynku dla pracujących, zamierza ten dzień zdecentralizować, uczynić płynnym, postanowił, jednym słowem, zdetrzonizować niedzielę. Od teraz każdy dzień tygodnia będzie dniem pracy dla sześciu siódmych pracujących i dniem wypoczynku dla jednej siódmej z pośród nich. Fabryki i biura będą więc czynne bez przerwy przez cały tydzień, a robotnicy i pracujący wszystkich kategorii będą odpoczywali kolejno co siedem dni. Jakie jest znaczenie tej reformy i w jaki sposób władze sowieckie ją motywują?

Niewątpliwie jednym z motywów działających, zarówno świadomie jak i podświadomie, jest niechęć do religii i stworzonego przez nią niedzielnego dnia wypoczynku i modlitwy. Ale obok tego wchodzi tu w grę ważne motywy społeczne i ekonomiczne. Ekonomisci sowieccy są przekonani, że w ten sposób wyzyska się w pełni aparat przemysłowy, fabryczny i t. d., używając go bez przerwy i nie tracąc czasu na ponowne po dniu przerwy wprowadzanie go w ruch. Obliczają, że w ten sposób produkcja w państwie wzmoże się o mniej więcej 20 procent, a liczba bezrobotnych spadnie o 15 procent przez nieustanne utrzymywanie warsztatów pracy w ruchu.

Idea cała wydaje się zrazu czemś utopijnym, przede wszystkim w Rosji, której produkcja, jak i konsumpcja na równi są chore. Jest rzeczą ciekawą, że Rosja, pozostająca daleko w tyle po za innymi państwami w dziedzinie produkcji przemysłowej, pragnie je wyprzedzić na polu organizacji tej produkcji. Przejawia się w tem zarówno pewien doktrynaryzm, jak i fantazja. Sama idea jednak, bez względu na racjonalność jej na terenie rosyjskim, spotkała się na świecie z przyjęciem pełnym zainteresowania i uwagi, a prym wiodą tu Stany Zjednoczone, mające najmniej przesądów i najbardziej postępowe w dziedzinie organizacji pracy przemysłowej.

Wielki dziennik „New York Times”, reprezentujący opinie sfer kapitalistycznych, jak i radykalna „Nation” z wielkim uznaniem witają pomysł sowiecki, jako środek skuteczny dla podwyższenia poziomu ogólnego dobrobytu. Przedłużenie okresu wypoczynku do półtora dnia nawet do dwu, wzmoże, zdaniem pism amerykańskich, siłę konsumpcyjną robotnika, a wzmożona produkcja przemysłowa zaspokoi te zwiększone potrzeby. Opinie te więc brzmią bardzo optymistycznie, czemu trudno się dziwić, gdyż teren amerykański, wysoko uprzemysłowiony, jest z pewnością stokrój podatniejszym polem eksperymentów od zacofanego, mimo frazeologii arcypostępowej, terenu rosyjskiego. Pisma, oświadczające się za parcelację niedzieli, powołują się na to, że zasada pracy bez przerwy obowiązuje od dawna na kolejach, okrętach, tramwajach, w zakładach elektrycznych i gazowych, hotelach, teatrach, kinach i t. d. i że chodziłoby więc jedynie o przeniesienie jej na inne tereny pracy.

Również opinia i prasa niemiecka, mającąc pociąg do wszelkich planów organizacyjnych i reorganizacyjnych, zainteresowały się żywo projektem sowieckim. Organ centralny katolickiego centrum niemieckiego, berlińska „Germania”, gwałtownie wystąpiła przeciw projektowi sowieckiemu, określając go jako akt zdecydowanie antyreligijny. Lecz koła liberalne i radykalne w odpowiedzi na tę krytykę powołują się na mowę Bismarcka, wygłoszoną w Reichstagu 9 maja 1885, w której oświadczył, że wysokość zarobku i warunki pracy są rzeczą ważniejszą dla robotnika od kwestji dnia wypoczynkowego, a zwłaszcza proble-

mu, na który dzień w tygodniu ten wypoczynek ma przypadać. Powiedział m. i.: „Uważam słuszne i sprawiedliwe oznaczenie trwania pracy za rzecz znacznie ważniejszą. Zapytajcie robotnika, co woli, wypoczynek niedzielny, któryby musiał okupić przedłużoną pracą w sześciu pozostałych dniach, czy też trwały krótszy dzień roboczy?” Zwrócić przytem należy uwagę, że między reformatorami sowieckimi a Bismarckiem leży znaczna różnica, gdyż ci pierwsi nie myślą zgola o siedmiu dniach pracy na tydzień dla robotnika, lecz jedynie o uruchomieniu dnia wypoczynku.

W kołach radykalnych niemieckich wysuwa się wątpliwość innego rodzaju. Oto rozparcelowanie niedzieli może okazać się niedogodnym dla rodzin, zreszeń i związków robotniczych, gdyż okres wypoczynku dla ich członków będzie przypadł na rozmaite dni w tygodniu, co ujemnie może wpłynąć na życie rodzinne, towarzyskie i t. d. Mimo to ci, którzy podnoszą te wątpliwości, są zdania, że korzyści z przeprowadzenia projektu są znaczniejsze od ewentualnych niedogodności i stron ujemnych planu.

Dodają jednak, że narazie reforma taka na terenie niemieckim nie jest specjalnie aktualna, gdyż aparat produkcji niemieckiej jest już zbyt wielki, aby mógł dostarczyć pracy

nawet przez sześć dni w tygodniu. Wiele gałęzi przemysłu pracuje zaledwie przez 5, lub nawet przez 4 dni w tygodniu. Ale konieczność zwiększenia produkcji w związku z wprowadzeniem w życie planu Younga dostarczy przemysłowi znacznie więcej pracy niż dotąd.

Mamy na razie do czynienia z planem interesującym, który wylął się w głowach radykalnych reformatorów, manjaków na polu przekształcania rzeczywistości. Kolejne realizacje tego projektu i doświadczenia, uzyskane po skonfrontowaniu go z życiem realnym, będą niewątpliwie bardzo ciekawe, i długo będą zajmowały opinię publiczną, a zwłaszcza koła specjalnie zainteresowane. (w.)

Powazna sytuacja w Hadze.

Snowden grozi wyjazdem?

Haga, 9 sierpnia. (PAT.). Dziś rano Henderson odwiedził kolejno Brianda i Stresemanna, celem uzyskania szczegółowych wyjaśnień o ich stanowisku wobec zagadnień związanych ze sprawą ewakuacji Nadrenii. Poza tem odbyła się konferencja ministrów francuskich Chérona i Loucheura z delegatem rumuńskim Titulescu. Koła delegacji brytyjskiej utrzymują, że Snowden stać będzie nadal na nieprzejednanym stanowisku. Wobec dużej rozbieżności poglądów panuje naogół opinia, że rozwiązanie kryzysu będzie trudne i że być może wywoła to przerwaniem konferencji, aczkolwiek jest rzeczą niewątpliwą, że użyte będą wszelkie środki pojednawcze, dające się pogodzić z godnością i interesami państw zainteresowanych.

Londyn, 9 sierpnia. (PAT.). Londyńska prasa wieczorna przynosi alarmujące wiadomości z Hagi o zamierzonym jakoby na poniedziałek wyjeździe Snowdena, o ileby w ciągu

soboty żądania angielskie nie zostały uwzględnione. W związku z tem prasa angielska bez wyjątku podtrzymuje w dalszym ciągu solidarnie stanowisko Snowdena, uważając, że ostre postawienie przez niego żądań angielskich odpowiada całkowicie poglądom całego narodu angielskiego i interesom brytyjskim. Prasa wyraża wątpliwość, aby Mac Donald miał istotnie przybyć we wtorek do Hagi, jak to donoszą dzienniki haskie i niemieckie.

Berlin, 9 sierpnia. (PAT.). Prasa niemiecka objawia dziś w dalszym ciągu pewne zdenerwowanie z powodu krytycznej sytuacji w Hadze. Socjalistyczny „Vorwärts” liczy się nawet z przerwaniem w sobotę konferencji haskiej, przytaczając pogłoskę, że Snowden zamierza opuścić Hagę w razie nieuwzględnienia w ciągu soboty jego żądań.

»Vossische Zeitung« mówiąc o zastrzeżeniu sytuacji w Hadze, wyraża

przypuszczenie, że delegacji niemieckiej przypadnie znowu zadanie pośredniczenia.

Demokratyczny »Börsenkurier« natomiast omawia dość sceptycznie obecny kryzys haski, podkreślając z naciskiem, że żaden z rządów reprezentowanych w Hadze nie może sobie pozwolić na rozbięcie konferencji: Francja ze względu na swoje zobowiązania wobec Ameryki, związane z planem Younga, angielska zaś partja pracy ze względu na zasadę pacyfikacji ogólnoeuropejskiej.

Pogłoski, zapowiadające, że delegacja angielska opuści Hagę, uważa dziennik za bluff i ostrzega przed zbyt dosłownym traktowaniem tych alarmów.

Haga, 10 sierpnia. (AW.) Naogół w kołach konferencji międzynarodowej przeważają obecnie nastroje pesymistyczne. Przewidują nawet możliwość zerwania konferencji w najbliższych 24 godzinach. Wskazuje na to fakt niedościa do porozumienia delegatów angielskiego i francuskiego. W atmosferze wzajemnych gróźb i prób wywarcia moralnego nacisku, niespodziewana podwyżka stopy dyskontowej Federal Reserve Banku komentowana jest jako polityczny sukces Stanów Zjednoczonych dla Francji. Bankowi Angielskiemu grozi skutkiem tego niebezpieczeństwo odpływu złota do Ameryki. W ten sposób Ameryka przeciwstawia się próbom angielskim, zmierzającym do obalenia ustalonego już planu Younga.

Rzym, 10 sierpnia. (AW.) Prasa włoska wyraża się bardzo nieprzychylnie o wystąpieniach Snowdena w Hadze. »Lavoro Fascista« nazywa wystąpienia te „cechem systemu junkrów pruskich z czasów wilhelmowskich”. »Tribuna« występuje również bardzo ostro przeciwko polityce angielskiej i podkreśla, że jedynie socjalistyczna część Europy uważa tę politykę za pokojową, reszta Europy patrzy z obawą na te eksperymenty świeżo upieczonych angielskich mężów stanu.

Posiedzenie komisji politycznej.

Haga, 9 sierpnia. (PAT.). Dzisiejsze posiedzenie komisji politycznej trwało około 2 godziny. Komunikat oficjalny o tem posiedzeniu oświadcza, że komisja zebrała się o godz. 4 popołudniu. Henderson otworzył posiedzenie, wyrażając swoje zadowolenie z powodu wrażenia odniesionego z rozmów z kolegami w sprawie dalszego biegu prac komisji. Briand zapewnił komisję o dobrej woli delegacji francuskiej i przypomniał, że rezultat ostateczny prac komisji związany jest z wynikami prac komisji finansowej. Następnie wynikła ogólna dyskusja w sprawie utworzenia komisji konstatacyjno-pojednawczej dla Nadrenii, w której to dyskusji brał udział członkowie różnych delegacji. Postanowiono utworzyć podkomisję prawników, która otrzymała zlecenie zbadaania sytuacji wynikającej z traktatu. Dalej postanowiono prowadzić na ko-

misji dyskusję do chwili, kiedy komisja prawników przedłoży swoje sprawozdanie. Następne posiedzenie wyznaczone zostało na poniedziałek, 12 bm. o godz. 4 popołudniu.

Londyn, 9 sierpnia. (PAT.). Dobrze zazwyczaj poinformowany korespondent Daily Telegraph stwierdza, że należący do składu delegacji angielskiej znakomity prawnik sir Cecil Hurst opracował projekt nowego systemu kontroli w razie ewentualnej ewakuacji Nadrenii. Projekt ten opiera się na ustanowionej w Locarno mieszanej stałej komisji koncyliacyjnej. Według tej informacji, w skład tej komisji weszliby przedstawiciele Francji i Niemiec i trzech obywateli neutralnych, co daje całkowitą gwarancję, że komisja ta zasługiwałaby na całkowite zaufanie ze strony zainteresowanych.

Sąd apelacyjny w Opolu rozpatrywał odwołanie przeciw sprawcom znanych zająć.

Obniżenie wymiaru kar.

Opole, 9 sierpnia. (PAT.). Pod przewodnictwem dyrektora sądu opolskiego odbyła się dziś w drugiej instancji rozprawa przeciw 8 członkom narodowo-socjalistycznej partji, t. zw. hiltlerowcom, oraz przeciwko dwóm członkom Jungstahlhelmu, oskarżonym o zakłócenie spokoju domowego podczas głośnego przedstawiania opery „Halka” w dniu 28 kwietnia b. r. Jak wiadomo, nadprokurator Wolf wniósł odwołanie od pierwszego wyroku, który skazywał sprawców rzucań bomb cuchnących od 9 do 14 dni a jednego na 3 tygodnie więzienia z zawieszeniem wykonania wyroku na 3 lata.

Późnym wieczorem sąd wydał następujący wyrok: Odwołanie proku-

ratora odrzuca się na koszt państwa. Odwołanie polsko-katolickiego Towarzystwa szkolnego, zostaje odrzucone na koszt towarzystwa. Odwołanie oskarżonych o zbiorowe zakłócenie spokoju domowego odrzuca się z zastrzeżeniem, że skazuje się ich za zwykłe zakłócenie spokoju domowego na karę grzywny po 50 mk., zaś jednego z nich dodatkowo za stawianie oporu władzy na łączną karę 70 mk. Charakterystyczne światło na antypolskie nastroje w społeczeństwie niemieckim rzuca fakt, że obrońcą oskarżonych adwokat Frank był głównym mówcą na wiecu, zwołanym dziś przez partję narodowo-socjalistyczną w związku z procesem.

Zmiany w armji.

(Telefonem od naszego korespondenta.)

Warszawa, 10 sierpnia. Okazał się 13-ty numer Dziennika Personalnego M. S. Wojsk., który zawiera przeniesienia w stan spoczynku i do rezerwy, jak również zwolnienia z czynnej służby wojskowej szeregu oficerów we wszystkich rodzajach broni. I tak: w piechocie oficerów — 215, w kawalerji — 38, w lotnictwie — 25, w artylerji — 75, w korpucie saperów — 41, w łączności — 16, w administracji — 15, w korpusie sądowym — 7, w lekarskim — 1, w administracji sanitarnej — 3, w intendaturze — 10 itd., razem 670 nazwisk. Tym samym Dziennikiem personalnym zostało przeniesionych 240 oficerów w stan spoczynku, do pospolitego ruszenia 150, zaś 50 zostało zwolnionych od obowiązku powszechnej służby wojskowej.

Spór o zgodę w Hadze.

(Korespondencja własna „Gazety Lwowskiej“).

Haga, 6 sierpnia 1929.

Wstydę się przyznać, że drogą listową trudno mi sprostac konkluzji depeszującej Pat - icznej, która donosi o wszystkim, co dzieje się tutaj i co w najbliższej przyszłości wydarzyć się może. Pozwolę sobie więc przesłać Wam na dowód, że nie próżnuję, wachlarzyk objaśniających szczegółów w tym celu, aby nieco rozjaśnić gmatwaną barwę ciemnych, które stanowią tło »konferencji haskiej«.

Jedyny w swoim rodzaju kongres międzynarodowy: bez ustalonego programu i bez ram określonych! Wszystko ma być ułożone dopiero na miejscu. I to nie od razu, lecz stopniowo, stosownie do rozwoju wypadków. Poglądy i wyobrażenia o zadaniach i celach konferencji były od pierwszej chwili tak rozbieżne, że każdy, choćby najogólniejszy program wywołalby niechybnie katastrofę eksplozji na samym wstępie.

Istnieją dwa zasadnicze i wręcz przeciwne założenia zjazdu: 1) francuskie, które rozwikłanie kompleksu zagadnień powojennych uzależnia od trwałego oraz należyte zabezpieczonego zatwierdzenia kwestji odszkodowań niemieckich na podstawie kompromisu Younga, bez żadnych zmian i w myśl nienaruszalnych postanowień Traktatu Wersalskiego i 2) niemieckie, które wymaga, wraz z uruchomieniem nowych splat reparacyjnych, zlikwidowania wszelkich zobowiązań nałożonych na Rzeczę przez wielki Traktat Pokojowy. Francję popierają: Belgja, Włochy oraz większość t. z. mniejszych wierzycieli wojennych. Niemcy zaś znalazły sukurs taktyczny w socjalistycznym rządzie angielskim. Japonja skrepowana więzami swej polityki na Dalekim Wschodzie lawiruje na obie strony.

Francja powiada: zalecili nam upełnomocnieni delegaci-rzeszoznawcy plan Younga, przyjmijmy go więc bez

zmian, narażających reparacje na zwałenie się, upewnijmy się, że kompromis będzie istotnie, trwale i sumiennie wykonywany, a potem mówmy o wybetonowaniu pokoju w Europie. Gdy przekonamy się, że Niemcy dążą uczciwie do spełnienia swych powinności odszkodowawczych, będziemy mogli poczynić im ustępstwa w tej czy owej dziedzinie na rzecz pokoju. Wśród sprzyjających okoliczności nastąpić może ewentualne złagodzenie niektórych postanowień Traktatu Wersalskiego, nigdy natomiast nie wolno dopuścić do zasadniczego podważania go.

Niemcy natomiast są zdania, że spełniły one dotąd już wszystkie powinności wersalskie a uiszczać się mogą przez 62 lata z nałożonych im rat odszkodowawczych, które »przekraczają ich zdolność płatniczą«, o tyle tylko, o ile mocarstwa zwycięskie ułatwią im w sposób najbardziej liberalny wywiązanie się z miliardowych zobowiązań zarówno pod względem gospodarczo-handlowym, jak i politycznym. Stąd też zamaskowane pretensje do opanowania przemysłów państw nowonarodzonych, do zwrotu Nadrenji i Zagłębia Saary, oraz do odzyskania kolonji i do rewizji granic wschodnich.

Anglja ugina się pod ciężarem wyczerpującego ją doszczętnie przesilenia w przemyśle i bezrobocia. Od pokonania tego problemu zależy nie tylko los gabinetu Mac Donalda, lecz i najbliższa dola stronnictwa leburystów. Nie znalazłszy klucza do rozwiązania kryzysu w sytuacji wewnętrznej, poszukuje go p. Henderson na terenie międzynarodowym. Pozostawiając na uboczu koncepcję Paneuro-py, dąży dzisiejszy Foreign Office do ugody z Waszyngtonem za wszelką cenę, by następnie do spółki z zamorskim kuzynem przystąpić do eksploatacji polityki Rosji sowieckiej i Dale-

kiego Wschodu. W tym celu konieczny jest pokój w Europie, ale nie pod groźną hegemonją Francji, lecz pod egidą sił i wpływów rozproszkowanych między Francją, Niemcy, Włochy.

O ile chodzi o zabezpieczenie Polski przed odwetową napaścią Niemiec, nie chce p. Henderson zaprzętać sobie głowy tą kwestją, wychodząc z założenia, że „wzmocnienie demokracji“ w obu państwach, traktaty handlowe i rokowania bezpośrednie doprowadzą do ugody. Stąd też domaga się on bezwłocznego i ostatecznego opróżnienia Nadrenji, a celem przełamania oporu Francji rozpoczął atakiem frontowym na plan

Younga pod wodzą Snowdena.

Wielkie assaut na florety pacyfistyczne rozegra się narazie w dwóch głównych komisjach: reperacyjnej i politycznej. Druga zarzewowana dla sześciu mocarstw zapraszających. Z chwilą jednak, gdyby osiągnięto rezultaty doniosłe, sięgające do podstaw Traktatu Wersalskiego, musieliby „zapraszający“ niezawodnie rozszerzyć szczerze swe grono przed powzięciem jakichkolwiek decyzji i wówczas przysługiwać będzie Polsce, pilnującej swych interesów w Komitecie odszkodowawczym, głos odpowiadający jej znaczeniu międzynarodowemu na konferencji plenarnej. h. r.

Komunizujący posłowie białoruscy uprawiali akcję wywrotową pod płaszczykiem działalności społecznej.

Warszawa, 10 sierpnia. (AW.) „Kurier Por.“ donosi z Wilna, że na terenie pow. wileńskiego poczęła się ujawniać działalność białoruskiego klubu poselskiego, który zorganizował komitety niesienia pomocy głodnym z powodu klęski nieurodzajów. Komitety te, nazwane „Biedoty“, rozpoczęły działalność swą od założenia w każdej wsi jacejki i ściągania do roboty nieświadomych chłopów. Stwierdzono, że pod przykrywką działalności spo-

lecznej uprawia się akcję wywrotową, skierowaną przeciwko Państwu. Podczas rewizji w lokalu komitetu w Wilejce, znaleziono ogromną ilość odezwo drukowanych o treści wybitnie antypaństwowej, podpisanych przez komunizujących posłów białoruskich. Władze zawiesiły działalność „Biedoty“ i akta wraz z dowodami roboty destrukcyjnej przesłały do prokuratora.

Chiny oczekują w każdej chwili wkroczenia wojsk sowieckich do Mandżurji.

Moskwa, 10 sierpnia. (AW.) Po zerwaniu bezpośrednich rokowań chińsko-sowieckich, w Mandżurji zapanował w generalnym sztabie czerwonej armji nastrój bojowy. Eskadra aeroplanów bojowych, po przeprowadzeniu demonstracji przeciwchińskiej na linii pogranicza Mandżurji wróciła do bazy operacyjnej na terytorjum so-

wieckim. Według telegramów, nadeszłych z Charbina i Nankinu, panuje wielkie zaniepokojenie w kołach wojskowych chińskich, oczekujących w każdej chwili wkroczenia czerwonej armji sow. do Mandżurji. Za granicą chińską stwierdzili wywiadowcy sowieccy przegrupowanie wojsk mandżurskich.

Zwiedzajcie Powszechną Wystawę Krajową w Poznaniu!

ALLAN.

Z dziejów warszawskiego kupiectwa.^{*)}

Szczerze napisał autor we wstępie do tej książki, „że jako miłośnik archiwaliów, do pracy tej chętnie się zabrał“. Istotnie z wielkiem a szczerem rozmiłowaniem szpera Aleksander Kraushar od lat dziesiątków po starej Warszawie wspomnieniach, dobywając z kart zapomnianych dawne postacie, życie i instytucje. Chodzi po tych czasach dawnych jak stary bywalec, jak dobry znajomy, wżył się w nie i jak myślał, przeto życia pełne i myśli podaje je czytelnikowi.

Tym razem w świat kupców starej Warszawy nas przenosi, w świat inny od dzisiejszego, ciekawy bardzo, wart tej trzystostronicowej, wielkiego formatu książki, którą nas autor obdarzył.

O i najważniejszych poczyna czasów. Pomimo braku opieki państwowej nad rozwojem handlu i podrzędnego stanowiska, jakie zajmował handel w narodzie szlacheckim, bardziej dla celów rycerskich, aniżeli materialnych — gromadzenia i oszczędzania grosiwa-pochopnym, wznosiły się zwolna, rzemieślniczym i kupczącym ludem zaludniane miasta a w pierwszym ich rzędzie — Warszawa, jako stolica Mazowsza, punkt środkowy transakcyj handlowych, wskutek swego położenia dogodnego nad Wisłą.

Wzrastać zaczęła Warszawa od początku wieku XIV i w ciągu półtora wieku, około roku 1564 ludnościowo

prawie się potroiła. Na zwiedzających ją w XVII wieku cudzoziemcach sprawia ona, już za czasów Sobieskiego, wrażenie „siedliska kupców“. Handel w Warszawie od najdawniejszych czasów skupiał się przeważnie w Ryńku Starego Miasta. Tu były najliczniejsze sklepy korzenne i winne, tu się odbywał handel towarami, do przepychu służącymi, tu najwystawniejsze mieli sklepy cudzoziemcy, Włosi, i Niemcy, Ormianie i Turcy, Grecy i Szkoci.

Związani byli kupcy warszawscy w tzw. Konfraternię. Celem jej było utrzymywanie stosunków handlowych z zagranicznymi rynkami zbytu towarów i zaopatrywanie w także towary mieszkańców. Do Konfraterni należeli kupcy handlujący towarami bławatnami, złotogłowie, pasami, futrami, sukniem, korzeniami, winem, materjałami farbiarskimi lub lekarskimi. Później przyjęto do jej grona i handlujących płótnem. Konfraternja wybierała z pośród siebie Starszego oraz Podstarszego; miała swoją „skrzynkę“ kasową, gdzie składano opłaty od uczniów, wchodzących na naukę do handlu, od subiektów, kończących praktykę i od nowo zakładających się handli. Obowiązana była w czasie roratów w kościele św. Jana asystować ze świecami w ręku w swojej kaplicy. Wspólnie z Magistratem występowała przy przyjmowaniu monarchów. W czasie wjazdu znakomych osób do stolicy występowała ze swoją chorągwią wraz ze wszystkimi cechami.

Starsi Konfraternji, razem z dobrnymi z grona swego kupcami, sta-

nowili o dobroci towarów i wzywani byli do układania wysokości cła; przestrzegali, aby dobra wiara towarzyszyła czynnościom handlowym, ręczyli za drugich słowem lub majątkiem, opiekowali się wdowami. Było to stowarzyszenie najużyteczniejsze dla kraju i zarazem godne wielkiego szacunku.

Przeważną część książki poświęcono dziejom warszawskiego kupiectwa w wieku XIX. Zapamiętać warto, że echo powstania listopadowego odbiło się w uchwale Zgromadzenia kupców z dnia 3 stycznia 1831, w której postanowiono wydać z kasy kupiectwa ofiarę na ołtarzu Ojczyzny „w sumie 20 tysięcy złp. na najpilniejsze potrzeby kraju“, przyczem uchwalono, „by wszyscy reprezentanci protokół sesji tej podpisali“.

Z dniem 11 lipca 1848 rozpoczęła się ważna dla handlu krajowego era, przez otwarcie żeglugi parowej na rzekach Królestwa Polskiego. Zawartą została spółka handlowa pod firmą „Andrzej H. Zamoyski i Comp. w celu zaprowadzenia i utrzymywania żeglugi na rzekach splawnych Królestwa: Wiśle, Narwi, Bugu, Wieprzu i Pilicy a to dla przewożenia podrózników, jakoteż holowania wszelkiego rodzaju statków, naładowanych towarami i produktami“. Powstają komunikacje wodne o łącznej długości 2667 wiorst.

W r. 1861 następuje w ramach kupiectwa zniesienie wszelkich ograniczeń wyznaniowych. Odnośna znamienna uchwała brzmi:

„Zabrani, niżej podpisani członkowie Zgromadzenia kupców M. Warszawy, po wysłuchaniu przedstawienia Starszego Zgromadzenia Ksawerego Szlenkiera, „Czy nie należy zaprowadzonej w r. 1817 w Zgromadzeniu i

odtąd utrzymywanej, podwójnej listy kupców, tj. jednej listy kupców chrześcijan, drugiej listy kupców starozakonnych złąć w jedną i odtąd prowadzić w Urzędzie Zgromadzenia jedną listę dla kupców warszawskich wszelkiego wyznania, a to dla dania jawnego i głośnego objawu tolerancji dla wyznawców religji Mojżeszowej, którzy dali objawy żywej sympatii dla sprawy ogólnej w ostatnich wydarzeniach kraju“? — Zgromadzenie zebrane, uznawszy zasadność wniosku Starszego Zgromadzenia zezwała i takowy w zupełności przyjmuje“.

Ta uchwała spowodowała odezwę ówczesnego nadrabina warszawskiego, kończącą się wyrazami: „Lecz wstrzymać się nie mogę i nie powinienem od wyrazów życzeń i błogosławieństwa. Oby Bóg Najwyższy czytający w naszej duszy i znający czystość zamiarów naszych, raczył nas natchnąć duchem swoim, iżbyśmy na dalsze posłanie bytu, spokoju i zgody, doszli rozważnie i wytrwale do zamierzonego celu i oby upragniony skutek uwieńczył prawe i towarzyskie umiłowania nasze, ku szczęściu kraju i wszystkich jego, bez różnicy stanu i wyznania, mieszkańców“.

Historja doprowadzona jest po rok 1915 a więc po czasy najnowsze i kończy się serdecznym wspomnieniem, poświęconem ówczesnemu Starszemu, śp. Stanisławowi Rotwandowi, któremu autor poświęcił niniejszą pracę i dla którego nie ma słów uznania i uwielbienia.

Rzecz wydana nader starannie, jest miłą lekturą i ważnym pryczywkiem dla poznania naszych dziejów.

*) „Kupiectwo warszawskie“. Zarys pięciowiekowych jego dziejów. Monografija historyczno-obyczajowa osnuta na źródłach archiwalnych przez Aleksandra Kraushara, Warszawa, 1929. Nakładem księgarni F. Hoe-sicka.

